

PATRYCJA ULAŃSKA

ORCID 0000-0003-2383-4764

ALEKSANDRA ORLIŃSKA

ORCID 0000-0003-2170-2071

MARCIN GIERCZYK

ORCID 0000-0001-6734-2521

Uniwersytet Śląski w Katowicach

PRZEMOC SEKSUALNA WOBEC DZIECI W OKRESIE PANDEMII COVID-19: SYSTEMATYCZNY PRZEGLĄD LITERATURY

ABSTRACT. Ułańska Patrycja, Orlińska Aleksandra, Gierczyk Marcin, *Przemoc seksualna wobec dzieci w okresie pandemii COVID-19: systematyczny przegląd literatury* [Sexual Violence Against Children During the COVID-19 Pandemic: a Systematic Literature Review]. *Studia Edukacyjne* no. 65, 2022, Poznań 2022, pp. 67-82. Adam Mickiewicz University Press. ISSN 1233-6688. DOI: 10.14746/se.2022.65.5

The aim of this article is to review research on child sexual violence during the COVID-19 pandemic. A systematic review procedure based on the Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses protocol was adopted. Analysis of twelve articles published between 2020 and 2022 in peer-reviewed journals showed that social isolation caused by the COVID-19 pandemic contributed to an increase in cases of child sexual violence in developing countries, while it decreased in developed countries. In the articles analyzed, girls were more often the victims of sexual violence during the COVID-19 pandemic than boys.

Key words: sexual violence, COVID-19, systematic literature review, children and young people

*Akt molestowania dziecka
narusza najgłębiej zakorzenione zasady moralne
współczesnego społeczeństwa
(D.W. Pryor)*

Wprowadzenie

Wykorzystywanie Seksualne Dzieci (WSD) jest problemem, który nie może być ignorowany, biorąc pod uwagę jego daleko idące konsekwencje dla dziecka/ofiary (może prowadzić do fragmentacji osobowości i objawów porazowych¹, problemów medycznych, psychologicznych, seksualnych, powtarzających się samookaleczeń i innych²) oraz jego rodziny, co w istotny sposób wpływa na zdrowie publiczne, generując znaczne koszty finansowe dla społeczeństwa³. Wyróżnia się dwie główne formy wykorzystywania seksualnego dzieci⁴:

- kontaktową – która wymaga fizycznej obecności dziecka;
- bezkontaktową – która nie wymaga fizycznej obecności dziecka i odbywa się poprzez rozsyłanie zdjęć przedstawiających wykorzystywanie seksualne dzieci (ang. *Child Sexual Abuse Imagery*).

Bezkontaktowa forma wykorzystywania seksualnego – w szczególności konsumpcja zdjęć pornograficznych z udziałem dzieci – intensyfikuje się na przestrzeni ostatnich lat, a jak pokazują raporty, w okresie izolacji społecznej COVID-19 nastąpił znaczny wzrost aktywności związanej z WSD zarówno w Sieci powierzchniowej, jak też Sieci ciemnej (ang. *dark web*)⁵, co wymaga zwiększonego nakładu pracy organów ścigania⁶ i działań profilaktycznych.

Ściganie sprawców WSD stanowi ważną i istotną reakcję społeczeństwa w zakresie pociągnięcia ich do odpowiedzialności karnej oraz ochrony dzieci⁷. Podkreśla się, że WSD jest jednym z przestępstw najtrudniejszych do wykrycia i ścigania⁸, ponieważ często pojawiają się trudności w zebraniu dowodów

---

¹ E. Nijenhuis, *The trinity of trauma: Ignorance, fragility, and control*, Vandenhoeck & Ruprecht, 2015.

² M.H. Nagtegaal, C. Boonmann, *Child Sexual Abuse and Problems Reported by Survivors of CSA: A Meta-Review*, *Journal of Child Sexual Abuse*, 2022, 31(2), s. 147-176.

³ T. Jackson, K. Ahuja, G. Tenbergen, *Challenges and Solutions to Implementing a Community-Based Wellness Program for Non-Offending Minor Attracted Persons*, *Journal of Child Sexual Abuse*, 2022, 31(3), s. 316-332.

⁴ M.C. Seto, *Internet sex offenders*, APA, 2013.

⁵ EXPLOITING ISOLATION: *Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic* <https://respect.international/wp-content/uploads/2020/07/EXPLOITING-ISOLATION-Offenders-and-victims-of-online-child-sexual-abuse-during-the-COVID-19-pandemic.pdf>

⁶ M.C. Seto, *Pedophilia and sexual offending against children: Theory, assessment, and intervention* (2nd ed.), American Psychological Association, 2018.

⁷ N. Sumampouw, H. Otgaar, C. de Ruiter, *The Relevance of Certain Case Characteristics in the Successful Prosecution of Child Sexual Abuse Cases in Indonesia*, *Journal of Child Sexual Abuse*, 2020, 29(8), s. 984-1003.

⁸ K.Y. Chin, *Minute and separate: Considering the admissibility of videotaped forensic interviews in child sexual abuse cases after Crawford and Davis*, *Boston College Third World Law Journal*, 2010, 30(1), s. 67-101.

i zatrzymaniu sprawcy. Proces często opiera się też na sprzeczności zeznań podejrzanego i dziecka⁹. Ponadto, z jednej strony dzieci niechętnie ujawniają nadużycia seksualne, ponieważ jest to dla nich temat wstydlivy do dyskusji i bolesny¹⁰, z drugiej zaś – mogą nie zdawać sobie sprawy ze złego charakteru tych czynów¹¹.

Problematyka przemocy seksualnej wobec dzieci oraz przestępców seksualnych była i jest szeroko badana, co ma pomóc zrozumieć, jak zapobiegać i chronić dzieci przed tego typu przemocą. Badania prowadzone w krajach rozwijających się, takich jak Kenia, pokazały, że podczas pandemii COVID-19 zmieniły się wzorce „kto, co i gdzie” WSD. Zaobserwowano, że wówczas przestępcy dostosowywali swoje zachowania, aby odpowiadały pojawiającym się możliwościom popełniania przestępstw¹². Zauważono, że podczas tej pandemii czas i miejsce przestępstw związanych z przemocą seksualną wobec dzieci uległy zmianie. W Kenii podczas pandemii najczęściej miały one miejsce w ciągu dnia, kiedy dzieci przed pandemią przebywały w tym czasie w szkole¹³. Ponadto, większość przestępstw seksualnych wobec dzieci podczas COVID-19 miała miejsce w domu sprawcy, a następnie we własnym miejscu zamieszkania dziecka. Stoi to w wyraźnym kontraście do sytuacji sprzed pandemii, kiedy niewiele przestępstw przeciwko dzieciom miało miejsce w domu sprawcy lub w domu dziecka¹⁴.

Jedną z największych infolinii *The Stop It Now!*, działająca w Wielkiej Brytanii i Irlandii, zapobiegająca WSD, otrzymała ponad 14 000 zgłoszeń (telefonicznych/e-mailowych/czatów) od ponad 7000 ludzi w roku 2020/2021, co jest najwyższą liczbą od czasu uruchomienia linii w 2002 roku. Około połowę osób kontaktujących się z infolinią stanowiły osoby dorosłe, które mają problemy z własnymi myślami seksualnymi w stosunku do dzieci. Często wiązało się to z oglądaniem zdjęć seksualnych dzieci lub prowadzeniem seksualnych rozmów z dziećmi w Internecie¹⁵. Walka z WSD, od kiedy do niego doszło, za pośrednictwem organów ścigania i systemów ochrony dzieci jest

⁹ M. Eke Salih, S. Murat, U. Murat, *Quality of Victim Statement in Child Sexual Abuse in Turkey*, *Journal of Child Sexual Abuse*, 2022, 31(2), s. 236-256.

¹⁰ L.E. Cronch, J. Viljoen, D. Hansen, *Forensic interviewing in child sexual abuse cases: Current techniques and future directions*, *Aggression and Violent Behavior*, 2006, 11(3), s. 195-200.

¹¹ T.G. Veenema, C.P. Thornton, A. Corley, *The public health crisis of child sexual abuse in low and middle income countries: An integrative review of the literature*, *International Journal of Nursing Studies*, 2015, 52(4), s. 864-881.

¹² L.M. Stevens i in., *Children's Vulnerability to Sexual Violence During COVID-19 in Kenya: Recommendations for the Future*. *Front. Glob. Womens Health*, 2021, 2.

¹³ H. Flowe i in., *Sexual and other forms of violence during the Covid-19 pandemic emergency in Kenya: patterns of violence and impacts on women and girls*, Zenodo, 2020.

¹⁴ L.M. Stevens i in., *Children's Vulnerability to Sexual Violence During COVID-19 in Kenya*.

¹⁵ M. Harris, S. Allardyce, D. Findlater, *Child sexual abuse and Covid-19: Side effects of changed societies and positive lessons for prevention*, *Crim Behav Ment Health*, 2021, 31, s. 289-292.

niezbędna. W pierwszej kolejności istotne jest lepsze zapobieganie WSD – zarówno online, jak i offline. Należy zapewnić dzieciom i rodzicom właściwe informacje oraz wsparcie, szczególnie skierowane do grup wrażliwych, takich jak dzieci z niepełnosprawnościami¹⁶. Być może COVID-19 jest impulsem do ograniczenia problemu wykorzystywania seksualnego dzieci. Będzie to jednak możliwe tylko wówczas, kiedy zwrócimy uwagę na to, co mówią nam dane statystyczne i naukowe.

Metodologia badań

Celem niniejszego opracowania jest analiza wyników badań naukowych dotyczących przemocy seksualnej wobec dzieci w okresie pandemii COVID-19. Przegląd ukierunkowany został na udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania.

1. Jakie podejścia metodologiczne zastosowano do badania problematyki zjawiska przemocy seksualnej wobec dzieci w czasie pandemii COVID-19?

2. Jakie są doniesienia naukowe dotyczące problematyki wykorzystywania seksualnego dzieci w czasie pandemii COVID-19?

Niniejszego systematycznego przeglądu literatury dokonano na podstawie protokołu Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA)¹⁷.

Kryteria kwalifikacji tekstów do analizy

Analizie poddano artykuły naukowe, empiryczne, opublikowane w języku angielskim w latach 2020-2022. Każdy zakwalifikowany artykuł pochodził z czasopisma naukowego.

Źródła danych

Źródłem pozyskiwania danych były elektroniczne ProQuest, PubMed i SAGE Journals Online, do których autorzy mieli bezpłatny dostęp.

Wyszukiwanie

W każdej bazie danych przeprowadzono wstępne przeszukanie streszczeń artykułów z użyciem słów – kluczy „child” ORAZ „sexual abuse” ORAZ „COVID-19”. Wyszukiwanie zakończono w lutym 2022 roku, a jego wstępne wyniki zaprezentowano w tabeli 1.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ D. Moher i in., *Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses. The PRISMA statement*, *Annals of Internal Medicine*, 2009, 151, s. 264-269.

Tabela 1

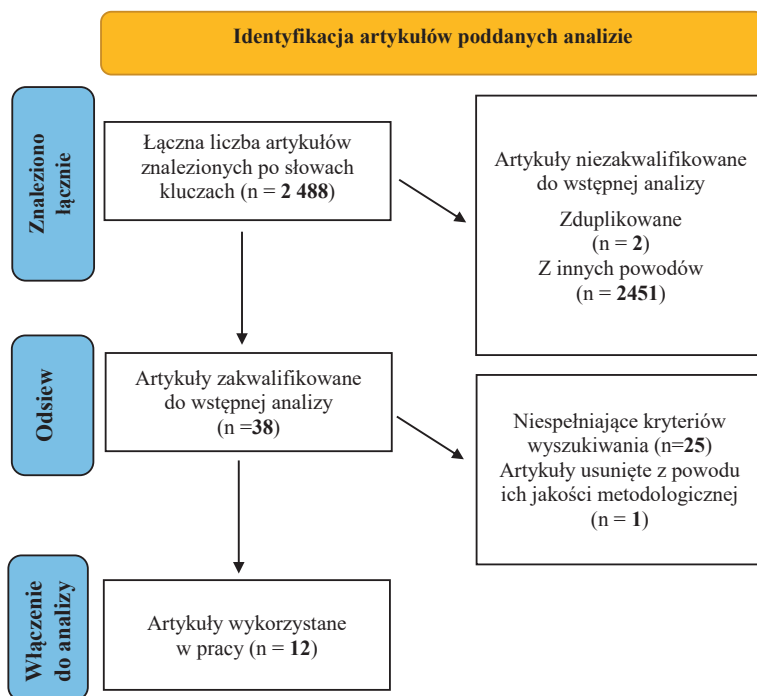
Parametry wyszukiwania i początkowe wyniki

Słowa kluczowe	Baza danych	Zakres wyszukiwania	Liczba wyszukiwań
"child" AND "sexual abuse" AND "COVID-19"	ProQuest	czasopisma recenzowane data publikacji: 2020-2022	2241
	PubMed	czasopisma recenzowane data publikacji: 2020-2022	36
	SAGE Journals Online	czasopisma recenzowane data publikacji: 2020-2021	211

Selekcja tekstów

Proces selekcji został przedstawiony na rycinie 1, a kryteria przesiewowe w tabeli 2. Kryterium kwalifikującym dany artykuł do dalszej analizy stanowiło to, że:

- 1) był opublikowany w języku angielskim w latach 2020-2022;
- 2) został wydany w czasopiśmie naukowym (artykuły o charakterze popularnonaukowym odrzucono);
- 3) analizy koncentrowały się wyłącznie na przemoc seksualnej wobec dzieci, natomiast artykuły poruszające inne rodzaje przemocy zostały odrzucone.

Ryc. 1. Schemat procesu wyboru artykułu

Tabela 2

Kryteria przesiewowe włączenia

Kryterium	Artykuły poddane analizie	Artykuły wykluczone z analizy
Rok publikacji	2020-2022	Przed 2020
Typ publikacji	Naukowe, recenzowane	Dzienniki, magazyny, gazety, czasopisma drapieżne
Język	Angielski	Inne niż angielski
Uczestnicy badania	Dzieci doświadczające przemocy seksualnej	Dzieci doświadczające przemocy innej niż seksualnej
Metoda badań	Badania empiryczne: jakościowe, ilościowe, triangulacja metod	Monografie, artykuły popularnonaukowe

Do drugiego etapu zaopiniowano 38 artykułów, w całości przeczytanych. Po ponownej ocenie odnośnie kwalifikowalności 26 artykułów wyeliminowano, ponieważ nie odpowiadały na pytania badawcze. Do etapu trzeciego pozyskano 12 artykułów, które ocenione i zaakceptowane zostały szczegółowo opisane w tabeli 3.

Baza danych

Utworzona baza danych obejmowała cel badania, cechy uczestników, projekt badania i kluczowe ustalenia. Wyodrębnione dane przechowywano w bazie danych indeksowanej według artykułów. Ponadto, pełne sekcje dotyczące wyników, dyskusji i wniosków z każdego artykułu zostały wyodrębnione i zapisane w bazie danych, w celu uzyskania bardziej dogłębnej analizy.

Wstępna analiza

W systematycznym przeglądzie badań empirycznych, przeprowadzonych w latach 2020-2021, ostatecznej analizie poddano 12 artykułów rozważających problematykę wykorzystywania seksualnego dzieci podczas pandemii COVID-19 (patrz tab. 3). Próby badawcze wahały się od 3543 dzieci (podejście ilościowe) do 317 dorosłych mających styczność z problematyką WSD (podejście jakościowo-ilościowe). Badania prowadzono zarówno w krajach rozwiniętych, jak i rozwijających się.

Tabela 3
Zaakceptowane artykuły

Autorzy	Rok	Kraj	Cel badania	Metoda badawcza	Uczestnicy badania
Rockwitz i in.	2021	Kenia	Poznanie wzorców przemocy seksualnej wobec dorosłych i dzieci w Kenii podczas pandemii COVID-19	Metoda przekrojowego projektu badawczego	224 dzieci, 317 dorosłych
Benedetta Barchielli i in.	2021	Włochy	Analiza przypadków i cech przemocy domowej we Włoszech w czasie pierwszego lockdownu w okresie pandemii	Analiza statystyk opisowych	50 dzieci
Nour Me-kaoui i in.	2021	Maroko	Porównanie częstotliwości napaści seksualnych na dzieci między okresem pandemii a rokiem 2021 w Maroku	Analiza danych dotyczących dzieci	14 dzieci, które nie ukończyły 18. roku życia i były wykorzystywane seksualnie
Vaish & Fayaz	2021	Indie	Ocena natury oraz istotnych aspektów wykorzystywania seksualnego dzieci w perspektywie Teorii Racjonalnego Wyboru	Krytyczna analiza dyskursu	56 czasopism i artykułów prasowych
Tener i in.	2021	Stany Zjednoczone i Izrael.	Porównanie profesjonalnych perspektyw i doświadczeń w pracy z dziećmi wykorzystywanymi seksualnie w kontekście pandemii COVID-19	Porównawcze badania jakościowe doświadczenia z wykorzystaniem otwartego kwestionariusza	37 pracowników z USA i 23 z Izraela
Sharma i in.	2021	USA	Badania na temat wzrostu częstości występowania maltretowania dzieci wśród pacjentów zgłaszających się do pediatrycznego oddziału ratunkowego podczas pandemii COVID-19	Badania retrospektywne	Badaniem objęto dzieci w wieku 0-18 lat, które zostały przyjęte na SOR od 15 marca do 31 lipca 2017, 2018, 2019 i 2020 r.
Quraish Serwanja i in.	2020	Uganda	Analiza przypadków wykorzystywania dzieci w Ugandzie w czasie pandemii COVID-19	Systematyczny przegląd literatury	Wyniki w procentach bez odniesienia do liczby zgłoszeń

Autorzy	Rok	Kraj	Cel badania	Metoda badawcza	Uczestnicy badania
Harris i in.	2021	Wielka Brytania	Poznanie przyczyn wzrostu przestępczości w Internecie w celu lepszego zrozumienia powodu wykorzystywania seksualnego dzieci	Systematyczny przegląd literatury	-
Anneke Koning	2021	Holandia	Poznanie wpływu dystansu społecznego na opinię publiczną dotyczącą wykorzystywania seksualnego dzieci	Projekt eksperymentalny z wykorzystaniem wirtualnych internetowych	Próbę przebadanych osób stanowiło 949 dorosłych Holendrów
Stela Maria Tavolieri de Oliveira i in.	2021	Szwajcaria	Analiza przypadków przemocy wobec dzieci oraz profile sprawców tej przemocy	Przekrojowe, retrospektywne badanie obserwacyjne	609 powiadomień o przemocy
Augusti i in.	2020	Norwegia	Ustalenie wskaźników krzywdzenia dzieci i stopnia konfliktu rodzinnego podczas pierwszej izolacji COVID-19 wiosną 2020 r.	Badania ilościowe za pomocą internetowego kwestionariusza	3545 norweskich dzieci w wieku od 13 do 16 lat
Amick i in.	2022	USA	Określenie częstości wizyt na oddziałach ratunkowych związanych z maltretowaniem dzieci przed i podczas pandemii COVID-19	Wizyty na oddziałach ratunkowych związane z maltretowaniem identyfikowano za pomocą kodów i słów kluczowych ICD-10-CM w głównych obawach i notatkach dostawcy	Dzieci poniżej 18 lat w dwóch akademickich szpitalach dla dzieci o podwyższonym stopniu opieki w stanie X

Wyniki prowadzonych analiz

Analizy oparto na 12 artykułach naukowych poruszających problematykę wykorzystywania seksualnego dzieci. W rozważanych tekstach nie uwzględniono zaburzenia preferencji seksualnych, takich jak pedofilia. Wyniki przedstawiono zgodnie z logiką postawionych badań.

Zastosowane podejścia metodologiczne

Większość badań przeprowadzono zarówno wśród dzieci, jak i osób dorosłych (pracowników służby zdrowia, rodziców, czy ogółu społeczeństwa), z zastosowaniem podejścia ilościowego, w którym korzystano z kwestionariuszy online, skali oraz analizy dokumentów medycznych. Próba badawcza wahała się od 3543 dzieci do 317 dorosłych, którzy zetknęli się z problematyką WSD.

Doniesienia naukowe dotyczące problematyki wykorzystywania seksualnego dzieci w czasie pandemii COVID-19

Izolacja społeczna spowodowana pandemią COVID-19, w zależności od danego kraju, skutkowałą wzrostem przemocy seksualnej wobec dzieci, jak również jej spadkiem. Na przykład, w Indiach, jak pokazują badania przeprowadzone przez Vaslih i Fayz, podczas COVID-19 nastąpił ogromny wzrost liczby przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci, a jedną z głównych przyczyn tego procederu stanowiło bezrobocie. W większości przypadków sprawca był dobrze znany dziecku¹⁸. Co więcej, w ciągu 10 dni odebrano 300 000 telefonów na infolinii CHILDLINE India, co stanowiło wzrost aż o 50%. W 4875 przypadkach podjęto interwencję¹⁹.

Z kolei, w retrospektywnym przeglądzie dokumentacji medycznej Sharma i inni odnotowali istotny wzrost odsetka przemocy psychicznej (od 2,52% przed pandemią do 7,00% w czasie pandemii) oraz zaniedbań pozamedycznych (31,5-40,0%). Jednakże, pod względem wykorzystywania seksualnego dzieci odnotowano jego spadek - z 21,0% do 19,5% - w porównaniu z latami przed pandemią. Ponadto, wykazano, że nadużyć seksualnych było o 11% więcej wśród dziewczynek w porównaniu z chłopcami²⁰. W innym badaniu ukazano, że wizyty na oddziałach ratunkowych w związku z wykorzystywaniem seksualnym spadły, ale wzrosła liczba przypadków zaniedbań podczas COVID-19²¹.

---

¹⁸ S. Vaish, I. Fayaz, *Child sexual abuse in India during Covid-19*, International Journal of Social Science Review, 2021, 9(3), s. 173-178.

¹⁹ D. Hitanshu, Y. Priyank, *Psycho-social impact of COVID-19 pandemic on children in India: The reality*, Child Abuse & Neglect, 2020, 108.

²⁰ S. Sharma, D. Wong, J. Schomberg i in., *COVID-19: Differences in sentinel injury and child abuse reporting during a pandemic*, Child Abuse & Neglect, 2021, 116.

²¹ M. Amick, K. Bentivegna, A. Hunter i in., *Child maltreatment-related children's emergency department visits before and during the COVID-19 pandemic in Connecticut*, Child Abuse & Neglect, 2022, 128.

Współcześnie jedno z miejsc, w których dochodzi do przemocy seksualnej wobec dzieci stanowi Internet. Badania przeprowadzone w Norwegii pokazały, że w przypadku wykorzystywania seksualnego w Internecie wskaźnik ten wzrósł w okresie pandemii o 5,6%. Około połowa badanych dzieci i nastolatków, którzy mieli takie doświadczenia podczas pierwszej fali izolacji COVID-19 (47,4%) doświadczyła tego wówczas po raz pierwszy. Znaczna część dzieci i nastolatków doznała również fizycznego wykorzystywania seksualnego w swoim domu (39,6%), jednak większość zgłoszonych przypadków przemocy seksualnej miało miejsce poza domem dziecka czy nastolatka (60,4%). Jednocześnie, doświadczenia związane z wykorzystywaniem seksualnym nie wiązały się ze zmianami w konflikcie rodzinnym²². Dane dotyczące przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom w Internecie w Wielkiej Brytanii wskazują, że ich liczba wzrosła o 17% w sześć miesięcy po rozpoczęciu pierwszej blokady mającej na celu zabezpieczenie przed szkodliwym działaniem wirusa na człowieka²³.

Jedną z podstawowych przyczyn wzrostu liczby przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom w Internecie była izolacja domowa oraz przeniesienie codziennej rutyny ludzi w pozornie najbardziej bezpieczne dla nich środowisko. Był to okres, w którym zdrowie emocjonalne oraz psychiczne wielu ludzi zostało zaburzone, co miało przełożenie na ich codzienne funkcjonowanie. Takie warunki sprawiły, że dzieci spędzały więcej czasu online, gdzie nadzór ze strony rodziców, wychowawców, czy innych nauczycieli jest utrudniony. Stworzyło to niejako otoczenie, w którym dzieci były szczególnie podatne na treści pojawiające się na różnych stronach internetowych – stały się one ich bezpośrednimi odbiorcami, co mogło być najbliższą przyczyną wykorzystywania seksualnego dzieci przez rówieśników czy dorosłych²⁴.

Na podstawie danych Pediatrycznego Oddziału Ratownictwa Medycznego Szpitala Dziecięcego w Rabacie (Maroko) wynika, że przemoc seksualna dotyczyła głównie dzieci poniżej 13 roku życia, siedem ofiar miało mniej niż 5 lat, a chłopcy stanowili połowę zaobserwowanych przypadków. Odpowiedzialność za przypadki wykorzystywania seksualnego dzieci najczęściej ponosili rodzice oraz dalsza rodzina. Dzieci zgłaszały przewagę dotykania miejsc intymnych w porównaniu z penetracją seksualną²⁵.

Z kolei, jak wskazują Daha i inni, w Nepalu w okresie pandemii również wzrosła liczba wykorzystywanych seksualnie dziewcząt w porównaniu

²² E.M. Augusti, S.S. Seantren, G.S. Hafstad, *Violence and abuse experiences and associated risk factors during the COVID-19 outbreak in a population-based sample of Norwegian adolescents*, *Child Abuse & Neglect*, 2021, 118.

²³ M. Harris, S. Allardyce, D. Findlater, *Child sexual abuse and Covid-19*, s. 289-292.

²⁴ Tamże.

²⁵ N. Mekaoui i in., *Child sexual abuse and COVID-19 pandemic: another side effect of lockdown in Morocco*, *Pan African Medical Journal*, 2021, 38(57).

z latami 2018/2019²⁶. Badania przeprowadzone w Izraelu i USA pokazały, że zasoby niezbędne do zareagowania w przypadku przemocy seksualnej wobec dzieci mogły zostać zagrożone ze względu na sytuację izolacji społecznej w tych krajach²⁷.

W państwach świata rozwijającego się, takich jak na przykład Uganda, można było dostrzec wzrost różnych form przemocy stosowanych wobec najmłodszych. Brak uregulowania zakresu obowiązków poszczególnych instytucji publicznych oraz pandemia COVID-19 sprawiły, że wzrosła przemoc fizyczna oraz seksualna wobec dzieci, ich wykorzystywanie, a także został ograniczony dostęp do zaspokajania ich podstawowych potrzeb. Raport UCHL March, opublikowany w 2020 roku, wykazał, że przemoc seksualna była trzecią najczęściej zgłaszaną formą krzywdzenia dzieci, co wynosiło ponad 20% wszystkich zgłaszanych przypadków. Ofiarami w 98% były dziewczęta, a 17% sprawców stanowili bliscy krewni płci męskiej²⁸.

Przeprowadzono również badania, które miały na celu utworzenie epidemiologicznego profilu ofiary oraz sprawcy przemocy, oparte na podstawie 609 zgłoszeń z *Information System for Notifiable Diseases (SINAN)* w Brazylii. Na podstawie zabranych danych można wnioskować, że najczęściej ofiarą przemocy padają kobiety (467 przypadków), a przemoc doświadczana, to w większości przemoc seksualna (385 przypadków). Przemoc ta zazwyczaj się nie powtarzała (427 przypadków), a największa grupa, która jej doświadczyła to dzieci w wieku od 2 do 9 lat (232). Ofiarami byli ludzie o białej cerze (322 przypadków), a samo zajście najczęściej miało miejsce w domu ofiary (359 przypadków), co potwierdzają również inne badania wspomniane w niniejszym artykule.

Odnośnie profilu epidemiologicznego sprawcy, udało się ustalić, że w zdecydowanej większości przypadków byli nimi mężczyźni (502 przypadków), nie wykazujący uzależnienia od narkotyków bądź innych substancji odurzających (390 przypadków), jak również młodzi dorośli. Jedynym aspektem, który wyróżnia te badania od innych jest fakt, że w większości przypadków sprawcami okazali się obcy (128 przypadków), a nie osoby bezpośrednio spokrewnione z dzieckiem. Takie informacje mogą być szczególnie cenne, jeśli chodzi o zwiększenie świadomości rodziców, czy opiekunów prawnych w związku ze zwiększeniem ochrony oraz świadomości dzieci w zakresie przemocy ze strony innych osób.

²⁶ M. Dahal i in., *Mitigating violence against women and young girls during COVID-19 induced lockdown in Nepal: a wake-up call*, Globalization and Health, 2020.

²⁷ D. Tener, A. Marmor, C. Katz i in., *How does COVID-19 impact intrafamilial child sexual abuse? Comparison analysis of reports by practitioners in Israel and the US*, Child Abuse & Neglect, 2021, 116.

²⁸ Q. Sserwanja, J. Kawuki, J.H. Kim, *Increased child abuse in Uganda amidst COVID-19 pandemic*, Journal of Paediatrics and Child Health, 2020, 57(2), s. 188-191.

Równie duży wzrost przemocy wobec dzieci zauważono we Włoszech. Na podstawie danych, zebranych z wykorzystaniem analizy chi-kwadrat, ustalono, że udział dzieci w sytuacjach związanych z przemocą (jej doświadczanie czy bycie świadkiem) w rodzinie uległ zdecydowanemu wzrostowi, w porównaniu z danymi roku 2019 oraz 2020. Badania wykazały ponadto, że kilkumiesięczne dzieci były narażane na szkodliwe dla ich zdrowia psychicznego działania związane z przemocą, podejmowane ze strony najbliższych im osób²⁹.

Incydenty opisane na podstawie danych zebranych w Kenii miały miejsce za dnia (59%), w prywatnym i znanym dziecku miejscu, takim jak dom sprawcy (41%), czy miejsce zamieszkania dziecka (23%). Podobne sytuacje działy się także w miejscach publicznych (28%). W badaniach przeprowadzonych na grupie 224 dzieci wykazano, że ofiarami w większości przypadków były dziewczynki (83%), a sprawców tych czynów w 92% stanowili mężczyźni (sąsiedzi i członkowie rodziny – odpowiednio 29% i 20%)³⁰. Fakt, że duży odsetek ofiar przemocy doświadcza jej we własnym domu oraz że jej sprawcami są głównie mężczyźni potwierdzają również badania przeprowadzone w Brazylii przez zespół badawczy, któremu przewodniczyła Stella Maria Tavolieri de Oliviera³¹.

Podobne wyniki uzyskano na podstawie danych w wyniku przeglądu dokumentacji pochodzących z *Information System for Notifiable Diseases*. Na ich podstawie można stwierdzić, że aż w 64% przypadków sprawcami wykorzystywania seksualnego dzieci były osoby z rodziny, z czego rodzice stanowili niemal 18,5%³². Przedstawione wyniki pokazują, że zazwyczaj sprawcą przemocy seksualnej wobec dzieci jest osoba dobrze znana ofierze bądź z najbliższego otoczenia. Prowadzi to do konkluzji, że wykorzystują one zaufanie, jakim dzieci obdarzają najbliższych i stosują wobec nich przemoc seksualną. Nasuwa się także wniosek, że osoby takie wykazują pewność i poczucie, że dzieci albo nie zdradzą ich „sekretu”, albo ze względu na bliską relację między sprawcą i ofiarą nikt z otoczenia nie uwierzy w winę sprawcy.

Na koniec należy także zwrócić uwagę na opinię publiczną dotyczącą problemu, jakim jest przemoc seksualna stosowana wobec dzieci. Badanie

²⁹ B. Barchielli, M. Baldi, E. Paoli i in., *When „Stay at Home” Can Be Dangerous: Data on Domestic Violence in Italy during COVID-19 Lockdown*, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2021, 18, 17.

³⁰ S. Rockowitz, L.M. Stevens, J.C. Rockey i in., *Patterns of sexual violence against adults and children during the COVID-19 pandemic in Kenya: a prospective cross-sectional study*, *BMJ Open*, 2021, 11.

³¹ S.M. Tavolieri de Oliviera, E.A. Galdeano, E.M. Gomes Galvao da Tridade i in., *Epidemiological Study of Violence against Children and Its Increase during the COVID-19 Pandemic*, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2021, 18(19).

³² Tamże.

odnośnie opinii publicznej, przeprowadzone w Holandii przez zespół badawczy pod kierunkiem Anneke Koning, wykazało, że większość osób uznała incydent związany z przemocą seksualną wobec dzieci za zły (9,5 na 10), poważny (9,4 na 10) i szkodliwy (9,3 na 10) dla ofiary. Jednakże w przypadku oceny, czy zdarzenie takie jest brutalne oraz czy sprawca jest niebezpieczny wynik był już niższy (ok. 7,8/10)³³. Wnioskować więc można, że zdecydowana większość badanych dostrzega problem, jakim jest wykorzystywanie seksualne, jednak tematy poboczne, jak sprawca oraz brutalność czynu, są już mniej ważne. Dzięki znajomości opinii publicznej na temat przestępstw seksualnych podejmowanych wobec dzieci można stworzyć bazę, która stanie się podstawą do rozważań politycznych oraz utworzenia bardziej rygorystycznych przepisów, którym podlegaliby sprawcy przemocy seksualnej wobec dzieci.

Podsumowanie

Pandemia COVID-19 przyczyniła się niewątpliwie do wzrostu przemocy seksualnej wobec dzieci, szczególnie w krajach rozwijających się, nie omijając przy tym krajów rozwiniętych. Tym samym, WSD stanowi realny problem, który występuje na całym świecie. W wielu przypadkach wykorzystywanie seksualne dzieci ma znaczące konsekwencje dla życia dziecka, ponieważ działa destrukcyjnie na jego emocje, pociągając za sobą poważną ingerencję w jego dziecka rozwój³⁴. Liczne badania pokazują również, że trauma z dzieciństwa może mieć niekorzystny wpływ na życie dorosłe człowieka³⁵.

Intensyfikacja przemocy seksualnej wobec dzieci nastąpiła w czasie, w którym uwaga wszystkich przedstawicieli państw oraz podmiotów z różnych dziedzin, takich jak: służby mundurowe, medyczne, czy pracownicy sektorów publicznych, została skierowana w stronę niewidzialnego wroga, jakim był wirus SARS-CoV-2. Tymczasem, ograniczenie działalności pracowników oraz izolacja domowa sprawiła, że zostały utworzone warunki dla potencjalnych sprawców przemocy seksualnej wobec dzieci. W różnych krajach dostrzeżono wzrost liczby wykonywanych połączeń na infoliniach przeznaczonych dla dzieci narażonych na stosowanie przemocy seksualnej wobec nich, także ogólny wzrost zgłoszeń przemocy. Z tego względu na obywatel-

---

³³ A. Koning, *Public Perceptions of Child Sexual Exploitation Abroad: A Vignette Experiment on the Influence of Social Distance, Crime & Delinquency*, 2021, s. 1-25.

³⁴ E. Clayton i in., *The aetiology of child sexual abuse: a critical review of the empirical evidence*, *Child Abuse Rev.*, 2018, 27, s. 181-197.

³⁵ M.D. De Bellis, A. Zisk, *The biological effects of childhood trauma*, *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 2014, 23(2), s. 185-222.

lach danego kraju ciąży niejako odpowiedzialność społeczna, która wiąże się z koniecznością reagowania i niesienia pomocy osobom doświadczającym każdej formy przemocy.

Sprawcy przemocy seksualnej wobec dziecka nie powinni czuć się bezpiecznie. Przesłupca, który dopuścił się WSD powinien podlegać bezwzględnej karze. Jednocześnie, społeczeństwo powinno domagać się większej i lepszej edukacji w zakresie przemocy seksualnej wobec dzieci od najmłodszych lat i bez tabu³⁶. Senn i inni twierdzą, że

brak informacji i normalizacji tematów związanych z przemocą seksualną w zwyczajowych rozmowach między dzieckiem a dorosłym, w połączeniu z niską i/lub słabą edukacją seksualną zapewnianą w szkołach, stawia dzieci w sytuacji ignorancji i podatności na zapobieganie i rozpoznawanie sytuacji ryzykownych, jaką jest przemoc seksualna³⁷.

Jednym z głównych sposobów na zmniejszenie problematyki WSB jest praca u podstaw. Należy zatem skoncentrować się na znaczeniu profilaktyki i promocji zdrowia seksualnego, ucząc od najmłodszych lat, jak identyfikować możliwe sytuacje lub złe intencje dorosłego³⁸.

Na zakończenie należy zaznaczyć, że każde badanie naukowe ma pewne ograniczenia i tak też jest w przypadku tego systematycznego przeglądu. Należy zauważyć, że wyniki prezentowane w analizowanych tekstach nie były reprezentatywne dla całej populacji, toteż nie powinny być uogólniane. Artykułów poszukiwano tylko w trzech bazach danych, więc istnieje prawdopodobieństwo, że jakiś istotny artykuł mógł nie zostać wzięty pod uwagę w przeglądzie, ponieważ przegląd ten dotyczył artykułów bezpłatnych. Uwzględnione zostały jedynie artykuły w języku angielskim, co ograniczyło liczbę recenzowanych tekstów, a tym samym uszczupliło możliwość uzyskania prawdziwie globalnej perspektywy.

BIBLIOGRAFIA

Amick M., Bentivegna K., Hunter A. i in., *Child maltreatment-related children's emergency department visits before and during the COVID-19 pandemic in Connecticut*, *Child Abuse & Neglect*, 2022, 128.

³⁶ A. Castro, P. Santos-Iglesias, *Sexual behavior and sexual risks among Spanish university students: a descriptive study of gender and sexual orientation*, *Sex. Res. Soc. Pol.*, 2016, 13, s. 84-94.

³⁷ T.E. Senn, M.P. Carey, P.A. Vanable, *Childhood and adolescent sexual abuse and subsequent sexual risk behavior: evidence from controlled studies, methodological critique, and suggestions for research*, *Clin. Psychol. Rev.*, 2008, 28, s. 711-735.

³⁸ A. Castro, P. Santos-Iglesias, *Sexual behavior and sexual risks among Spanish university students*, s. 84-94.

- Augusti E.M., Seantren S.S., Hafstad G.S., *Violence and abuse experiences and associated risk factors during the COVID-19 outbreak in a population-based sample of Norwegian adolescents*, *Child Abuse & Neglect*, 2021, 118.
- Barchielli B., Baldi M., Paoli E. i in., *When „Stay at Home” Can Be Dangerous: Data on Domestic Violence in Italy during COVID-19 Lockdown*, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2021, 18, 17.
- Castro A., Santos-Iglesias P., *Sexual behavior and sexual risks among Spanish university students: a descriptive study of gender and sexual orientation*, *Sex. Res. Soc. Pol.*, 2016, 13.
- Chin K.Y., *Minute and separate: Considering the admissibility of videotaped forensic interviews in child sexual abuse cases after Crawford and Davis*, *Boston College Third World Law Journal*, 2010, 30(1).
- Clayton E., Jones C., Brown J., Taylor L., *The aetiology of child sexual abuse: a critical review of the empirical evidence*, *Child Abuse Rev.*, 2018, 27.
- Cronch L.E., Viljoen J., Hansen D., *Forensic interviewing in child sexual abuse cases: Current techniques and future directions*, *Aggression and Violent Behavior*, 2006, 11(3).
- Dahal M. i in., *Mitating violence against women and young girls during COVID-19 induced lockdown in Nepal: a wake-up call*, *Globalization and Health*, 2020.
- De Bellis M.D., Zisk A., *The biological effects of childhood trauma*, *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 2014, 23(2).
- Eke Salih M., Sonkaya M., Ulucan M., *Quality of Victim Statement in Child Sexual Abuse in Turkey*, *Journal of Child Sexual Abuse*, 2022, 31(2).
- EXPLOITING ISOLATION: *Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic* <https://respect.international/wp-content/uploads/2020/07/EXPLOITING-ISOLATION-Offenders-and-victims-of-online-child-sexual-abuse-during-the-COVID-19-pandemic.pdf>
- Flowe H., Rockowitz S., Rockey J., Kanja W., Kamau C., Colloff M. i in., *Sexual and other forms of violence during the Covid-19 pandemic emergency in Kenya: patterns of violence and impacts on women and girls*, *Zenodo*, 2020.
- Harris M., Stuart A., Findlater D., *Child sexual abuse and Covid-19: Side effects of changed societies and positive lessons for prevention*, *Crim Behav Ment Health*, 2021, 31.
- Hitanshu D., Priyank Y., *Psycho-social impact of COVID-19 pandemic on children in India: The reality*, *Child Abuse & Neglect*, 2020, 108.
- Jackson T., Ahuja K., Tenbergen G., *Challenges and Solutions to Implementing a Community-Based Wellness Program for Non-Offending Minor Attracted Persons*, *Journal of Child Sexual Abuse*, 2022, 31(3).
- Koning A., *Public Perceptions of Child Sexual Exploitation Abroad: A Vignette Experiment on the Influence of Social Distance*, *Crime & Delinquency*, 2021.
- Mekaoui N. i in., *Child sexual abuse and COVID-19 pandemic: another side effect of lockdown in Morocco*, *Pan African Medical Journal*, 2021, 38(57).
- Moher D., Liberati A., Tetzlaff J., Altman D.G., *Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement*, *Annals of Internal Medicine*, 2009, 151.
- Nagtegaal M.H., Boonmann C., *Child Sexual Abuse and Problems Reported by Survivors of CSA: A Meta-Review*, *Journal of Child Sexual Abuse*, 2022, 31(2).
- Nijenhuis E., *The trinity of trauma: Ignorance, fragility, and control*, *Vandenhoeck & Ruprecht*, 2015.
- Rockowitz S., Stevens L.M., Rockey J.C. i in., *Patterns of sexual violence against adults and children during the COVID-19 pandemic in Kenya: a prospective cross-sectional study*, *BJM Open*, 2021, 11.

- Senn T.E., Carey M.P., Venable P.A., *Childhood and adolescent sexual abuse and subsequent sexual risk behavior: evidence from controlled studies, methodological critique, and suggestions for research*, Clin. Psychol. Rev., 2008, 28.
- Seto M.C., *Internet sex offenders*, APA, 2013.
- Seto M.C., *Pedophilia and sexual offending against children: Theory, assessment, and intervention* (2nd ed.) American Psychological Association, 2018.
- Sharma S., Wong D., Schomberg J. i in., *COVID-19: Differences in sentinel injury and child abuse reporting during a pandemic*, Child Abuse & Neglect, 2021, 116.
- Sserwanja Q., Kawuki J., Kim J.H., *Increased child abuse in Uganda amidst COVID-19 pandemic*, Journal of Paediatrics and Child Health, 2020, 57(2).
- Stevens L.M., Rockey J.C., Rockowitz S.R., Kanja W., Colloff M.F., Flowe H.D., *Children's Vulnerability to Sexual Violence During COVID-19 in Kenya: Recommendations for the Future*. Front. Glob. Womens Health, 2021, 2.
- Sumampouw N., Otgaar H., Ruiters de C., *The Relevance of Certain Case Characteristics in the Successful Prosecution of Child Sexual Abuse Cases in Indonesia*, Journal of Child Sexual Abuse, 2020, 29(8).
- Tavolieri de Oliveira S.M., Galdeano E.A., Gomes Galvao da Tridade E.M. i in., *Epidemiological Study of Violence against Children and ITS Increase during the COVID-19 Pandemic*, International Journal of Environmental Research and Public Health 2021, 18.
- Tener D., Marmor A., Katz C. i in., *How does COVID-19 impact intrafamilial child sexual abuse? Comparison analysis of reports by practitioners in Israel and the US*, Child Abuse & Neglect, 2021, 116.
- Vaish S., Fayaz I., *Child sexual abuse in India during Covid-19*, International Journal of Social Science Review, 2021, 9(3).
- Veenema T.G., Thornton C.P., Corley A., *The public health crisis of child sexual abuse in low and middle income countries: An integrative review of the literature*, International Journal of Nursing Studies, 2015, 52(4).
- Vissak T., *Recommendations for using the case study method in international business research*, Qual. Rep., 2010, 15.